

Manifest Waddenmars 2022

'WaddenBalans'

24 - 26 juni

**PROGRAMMA NAAR EEN
RIJKE WADDENZEE**

Ministerie
van de
toekomst

waddenacademie

Inleiding

Een diverse groep van 22 jongeren¹ vanuit het hele land heeft zich drie dagen ondergedompeld in het Waddengebied; honderden ontmoetingen, met tientallen organisaties, bedrijven en projecten. We hadden gesprekken met jong en oud en met mensen die vanuit verschillende perspectieven betrokken zijn bij het Waddengebied. Met als doel: kijken naar de toekomst van het Wad: voor welke dilemma's staan we en hoe zien wij, als jongeren, het Wad in 2050?

Voor u ligt het resultaat van de Waddenmars. Gezamenlijk geschreven in minder dan één dag. We geven richtingen aan vanuit de ervaringen en inspiratie die wij hebben opgedaan, zonder op elk detail een antwoord te hebben. Een heel belangrijk aspect dat telkens weer naar voren kwam, is het belang van balans. Balans met name tussen de mens in het gebied en de natuur. Hoe versterken we elkaar? Hoe komen we tot een gezonde Waddenbalans?

In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op de volgende thema's:

- Waarden en uitgangspunten
- Versterkte samenwerking van betrokken partijen
- Kennisuitwisseling en betrokkenheid
- Voedselvoorziening
- Toerisme, bewoners, beleefbaarheid
- Positionering van het Waddengebied

Naast deze onderwerpen, die uitgebreid aan bod zijn gekomen tijdens de Waddenmars, willen we nog twee thema's meegeven die ook van belang zijn, maar waar niet voldoende diepgang/expertise op werd bereikt om hen nu te behandelen. Het gaat om de energietransitie en de crisis in de woningbouw. Beide erg relevant voor het Waddengebied. Op deze onderwerpen willen we graag in het vervolg meer focus aanbrengen.

Namens alle deelnemers van de Waddenmars 2022 - veel leesplezier gewenst!

¹ De deelnemers van de Waddenmars 2022 waren: Nika van Asselt, Janis Dollmann, Miriam Salomons, Laura Savonije, Nienke Vermeer, Bernike van Werven, Heleen Aalderink, Sharon Postma, Cornera Mellema, Hessel Yntema, Annemoon Tiemens, Esmee Bannenberg, Sander Buist, Zus Houben, Danique Postma, Julia Brink, Sara Koek, Hinke Lise Hoekstra, Nicky Fokkema, Elise ter Haar, Kees Hogenboom en Wannas Lely.

Waarden en uitgangspunten

Het Waddengebied is in 2009 benoemd tot Unesco werelderfgoed vanwege de intacte geologische processen, de biologische en ecologische processen en de enorme biodiversiteit. De Wadden worden wereldwijd gewaardeerd als een uniek natuurgebied. Het is de kraamkamer van vele vissen. Ook voor trekvogels is het gebied van internationaal belang: als broedgebied of juist als plek om te overwinteren. Ook levert de natuur veel aan de mensen die er wonen. Zo bieden de duinen en kwelders kustbescherming, filteren zij het drinkwater en ga zo maar door. Te midden van die natuur leven veel mensen die afhankelijk zijn van het gebied voor hun inkomen. Hierbij spelen veel sectoren een rol. Opvallend is ook dat veel mensen in het Waddengebied in verschillende sectoren tegelijkertijd werkzaam zijn. Dit maakt onderdeel uit van de cultuur op de Wadden. De relatieve isolatie ten opzichte van de rest van Nederland zorgt voor een enorme veerkracht en zelfredzaamheid.

Uitgangspunten

[Zet in op een lange termijn \(50 jaar of nog meer\) en ontwikkel adaptieve oplossingen.](#)

Als het over een toekomstperspectief gaat is de termijn een belangrijk eerste uitgangspunt. Als randvoorwaarde voor dit proces is gefocust op 2050, nu nog 28 jaar in de toekomst. Dit is een mooie start, al helemaal als je het vergelijkt met bijvoorbeeld politieke termijnen. Maar voor een echt toekomstbestendig gebied moet er naar nog langere termijnen worden gekeken. Daarbij is het van belang dat de oplossingen die gezocht worden flexibel zijn; kunnen we inspelen op onvoorziene ontwikkelingen? Dit kan gaan over de materialen die gebruikt worden, maar ook het type beleid dat we ontwikkelen vraagt om adaptiviteit.

[Zoek actief naar verbinding en betrek hierin vooral ook de jongeren.](#)

Verbinding is de basis voor alle toekomstbestendige ontwikkelingen. Verbinding tussen jong en oud, tussen verschillende sectoren, tussen verschillende landschappen en tussen zoet en zout. Het Waddengebied is een extreem divers gebied waarin verbinding voor zich spreekt maar ook nog sterk verbeterd kan worden. De jeugd speelt hierin een essentiële rol. Jongeren in het Waddengebied, maar ook daarbuiten, zijn het meest betrokken bij de toekomst - hun toekomst! Zij kunnen de juiste vragen stellen om een gesprek open te breken, kunnen luisteren en oplossingsgericht denken, maar ook opstaan voor hun rechten.

[Zet in op lokaal gedragen ontwikkelingen.](#)

De bewoners van het gebied zijn belangrijke betrokkenen. Zij moeten het eigenaarschap van het gebied voelen, dan richt je je op een goede toekomst. We zagen voorbeelden hiervan bij lokale ondernemers die accepteren dat 'de zee neemt en geeft' en bij TESO, de veerdienst van Texel die zich stoelt op het grote percentage Texelse aandeelhouders. Als je binding hebt met het gebied, is de kans groter dat je de toekomst ervan in acht neemt.

[Stilstand is achteruitgang - we moeten veranderen!](#)

Alles verandert, vasthouden aan het verleden is geen optie en stilstand is achteruitgang. Daarmee kan in verandering zowel gekeken worden naar innovatie als naar goed gebruik van tradities. Kunnen we ook leren van het verleden? De kracht van het Waddengebied zit hem in de dynamiek. Wij pleiten ervoor om de dynamiek van de Wadden te gebruiken om de balans, o.a. tussen de mens en de natuur, weer terug te brengen.

Versterkte samenwerking van betrokken partijen

met een toekomstbestendig Waddengebied als gemene deler

Om te zorgen voor een toekomstbestendig Waddengebied is een goede samenwerking tussen de belanghebbende partijen van groot belang. We moeten hierbij niet vergeten dat de natuur hierin misschien wel de voornaamste belanghebbende partij is. Onze droom voor het Waddengebied is daarom een balans tussen de ecologische, economische en sociale belangen van het gebied en zijn inwoners, met de gemeenschappelijke erkenning van de belangen van het Waddengebied als uitgangspunt. Hiervoor is samenwerking een essentiële vereiste. Wij pleiten er dan ook voor dat het aanhoren, respecteren en leren van elkaars verhalen erg waardevol kan zijn. Zo kunnen de behoeften van een jonge eilandbewoner verschillen met die van de natuurbeschermer, en de wensen van de visser net anders zijn dan die van de toerist, maar zijn al deze betrokken partijen niets zonder een toekomstbestendig Waddengebied. Herkenning en erkenning hiervan moeten ervoor zorgen dat de kloof tussen het kantoor en het natuurgebied gedicht wordt.

We streven naar een gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel waar iedereen de Wadden behandelt als zijn eigen thuis. Het is van belang om te weten en accepteren wat je weet en wat je niet weet. Als je weet waar jouw kennis ophoudt, kun je de juiste mensen om input vragen. Gesprekken met bewoners en professionals kunnen waardevol zijn om deze informatie in te winnen. Experts kunnen jong of oud zijn, praktisch of theoretisch geschoold, en van binnen of buiten het waddengebied. Het gebruik van al deze beschikbare informatie moet gewaarborgd en meegenomen worden in de besluitvorming.

Kortom, een complex en dynamisch gebied als het Waddengebied heeft een dynamische en sterke samenwerking nodig. Dit kost tijd en energie, maar wij zijn van mening dat het de investering waard is.

Om deze visie te bereiken doen wij in dit manifest daarom een drietal aanbevelingen. Ten eerste is het noodzakelijk om een overzicht te creëren van de taken en verantwoordelijkheden van het Waddengebied. Wie doet wat en bij wie kun je met vragen terecht? Dit is een dynamisch document, dat voortdurend geupdate dient te worden. Wij stellen voor dat een hiervoor aangewezen groep jongeren dit uit gaat zoeken en hierbij onbevangen vragen stelt.

Ten tweede vinden wij dat het fenomeen Waddenambassadeurschap meer aandacht verdient. Dit is een initiatief van de Waddenzee Werelderfgoed organisatie, waarbij ondernemers, afgevaardigden van natuur- en cultuurorganisaties, gemeentes, provincies, onderwijsinstellingen en bewoners uit het Waddengebied zich als ambassadeur kunnen inzetten voor het Waddengebied. Op 25 juni 2022 zijn er 20 Waddenambassadeurs gehuldigd, waaronder boerderijwinkel Bildts Genot in Sint Annaparochie. Tijdens de Waddenmars hebben wij deze boerderij mogen bezoeken en zijn we in gesprek gegaan met de boer en boerin. Wij zien dit initiatief - het Waddenambassadeurschap - als een goede manier om gemeenschappelijke waarden te benadrukken, kennis te delen en samenwerking tussen verschillende betrokken partijen te bevorderen (www.werelderfgoed.visitwadden.nl).

Ten derde willen wij de kracht van beleving benadrukken. Zo vinden wij dat bestuurders en ambtenaren die zich bezighouden met zaken rondom het Waddengebied minimaal 2 keer

paar jaar een stukje Waddenbeleving dienen op te doen. Met blote voeten in het slik, op bezoek bij de boer of een rondje eiland op de fiets; allemaal ervaringen die de kloof tussen kantoor en natuurgebied kunnen verkleinen. Zo hebben wij ervaren dat de verhalen van mensen die werken en leven rondom het Wad ons perspectief veranderen. Ze helpen ons begrijpen en laten ons voelen. Patstellingen vervagen en mogelijkheden ontstaan. Praten kan bruggen bouwen.

Kennisuitwisseling en betrokkenheid

Onze droom is een samenleving in het Waddengebied waarin er kennisuitwisseling plaatsvindt. Tussen locaties (in het gehele Waddengebied), generaties (jong-oud) en sectoren (verschillende lokale ondernemingen). In onze toekomstvisie hebben jongeren een sleutelpositie. Momenteel zien we dat veel jongeren zich genoodzaakt voelen het Waddengebied te verlaten, vanwege het gebrek aan onderwijs en (passende) werkgelegenheid binnen de sectoren in het Waddengebied. Door aanvullingen in het primair en secundair onderwijs (denk aan natuureducatie en lokaal ondernemerschap), door hoger onderwijs in de regio aan te bieden, en de kennisuitwisseling tussen de verschillende gebieden in het Waddengebied denken wij dat het aantrekkelijker wordt voor jongeren om zich hier te vestigen. Daarnaast denken wij dat het cruciaal is om oudere generaties te betrekken en informeren bij innovaties en vernieuwingen, want zij zijn nu in staat om een duurzame basis te leggen voor toekomstige generaties o.a. met het oog op de energietransitie en klimaatverandering.

Binnen ons actieplan gericht op kennisuitwisseling en betrokkenheid hebben we een aantal aanbevelingen:

- Na het primaire of secundaire onderwijs trekken jongeren weg uit het Waddengebied omdat er in het Waddengebied te weinig aanbod is wat past bij hun educatieve belangen. Er zijn meer docenten nodig om op alle niveaus onderwijs aan te bieden op de eilanden. Door het aanbieden van voorbestemde woningen is het aantrekkelijker voor docenten om zich op een eiland te vestigen.
- Het curriculum op scholen moet worden aangevuld met excursies naar o.a. lokale ondernemingen, en andere gebieden binnen het Waddengebied. Zo krijgen jongeren een algeheel idee van de ontwikkelingen binnen het gebied en de rol die zij daarin kunnen spelen.
- Het curriculum op scholen moet worden aangevuld met natuureducatie. Scholieren krijgen les in een Unesco Werelderfgoed en het is belangrijk dat zij zich daar bewust van worden zodat zij zich ook meer betrokken met het gebied gaan voelen.
- Er wordt te weinig hoger onderwijs aangeboden op de Waddeneilanden. Dit moet veranderen om de werkgelegenheid (in kennissectoren) te stimuleren. Bestaande universiteiten en kennisinstituten kunnen hierop inspelen. Dit zal ook de duurzaamheidstransitie bevorderen.
- Voor alle geïnteresseerde binnen verschillende generaties moet er natuureducatie worden aangeboden. Uiteindelijk leidt dit tot meer betrokkenheid met het gebied.
- Lokale ondernemingen moeten informatie en kansen krijgen om duurzaam te ondernemen en deze kennis moet onderling (lokaal en regionaal) worden uitgewisseld.
- Om generaties met elkaar te verbinden moet de lokale gemeenschap (kennisinstituten, scholen, lokale ondernemingen, ...) jaarlijks een evenement organiseren om kennis, visies, dromen, wensen met elkaar te delen.
- Organisaties van festivals en soortgelijke evenementen op de eilanden moeten aandacht geven aan de sociale, landschappelijke en economische kwesties binnen het Waddengebied. Denk aan het verkopen van lokaal voedsel, informatie verschaffen over de Unesco Werelderfgoed status van het gebied (donkerte ervaren / vogels kijken).

**‘Cranberry hier, schaapje daar, kom op minister:
laten we het Wad mooier maken met elkaar!’**

Voedselvoorziening

De voedselvoorziening is een belangrijke sector in het Waddengebied. Het gaat dan zowel om de landbouw als de visserij. De rol die het gebied heeft in de voedselvoorziening in 2050 zien wij als volgt.

Er is een samenwerking tussen de drie gebieden waarin het Wad nu is verdeeld - vasteland, zee, eiland - die complementair aan elkaar zijn: een integrale samenwerking tussen akkerbouw, veehouderij, visserij, pluktuinen, en de bewoners van het gebied. Momenteel heerst er een fragmentatie tussen deze drie die gekenmerkt wordt door monocultuur, harde grenzen tussen percelen en de drie deelgebieden, intensieve en een uitputtende manier van productie, met als gevolg een niet-toekomstbestendig en biodivers-arm-systeem dat in stand wordt gehouden door pesticidengebruik, schaalvergroting, en productie-eisen.

Om dit te bereiken moeten de drie grenzen tussen de drie deelgebieden op economisch, ecologisch en sociaal vlak letterlijk doorbroken worden. Economisch door coöperatieve en seizoensgebonden samenwerking tussen visserij en landbouw en burgers: de visser vist in de herfst en de winter, de boer zaait en oogst in de lente en de zomer; de voedselproductie volgt de natuurlijke verloop van de mogelijkheden die de natuur hem biedt. Voedselproductie-adaptatie is essentieel om kostenbesparend en duurzaam te produceren en om een robuuste, flexibele en voedselzekere voedselproductiesector in het Wad te garanderen.

Op ecologisch gebied zorgt voedselproductie voor de mens ook voor voedselproductie voor alle andere levende wezens in het gebied. De zee en het getij krijgen achter de dijk weer ruimte, het beheer van het landschap houdt rekening met het natuurlijke proces: bevissing, bemaaiing, inrichting, natuurlijke barrières, zaaiings- en oogstmethodes, en bemesting houden rekening met belangen van bloemen, insecten, vogels, zoogdieren, vissen, en schelpdieren. Het waterpeil, de visgebieden, het maaibeheer zijn niet versnipperd over gebiedjes, maar er wordt gekeken naar het Wad als een geheel; als een dynamisch en allesomvattend gebied.

Op sociaal gebied is een grote denkomslag noodzakelijk. De waarde van het Wad wordt erkend en resulteert in seizoensgebonden eten. Boeren, vissers, en bewoners zijn verantwoordelijk voor de mogelijkheden en het behoud van het Wad, en van elkaar afhankelijk aangaande de voedselproductie en de ecologische veerkrachtigheid van hun omgeving.

Toerisme, bewoners, beleefbaarheid

de bewuste toerist

In 2050 is elke toerist een bewuste toerist. Bewuste toeristen komen niet alleen iets halen maar ook wat brengen. Voor de toerist biedt een bezoek aan het waddengebied ontspanning, rust, kennis, natuurbeleving en verwondering. Voor de bewoners is toerisme een bron van inkomen; toeristen zijn grote afnemers van lokale, duurzame producten. Daarnaast geven toeristen met hun nieuwsgierigheid en enthousiasme de bewoners een hernieuwde waardering voor hun eigen leefomgeving. Verder zijn toeristen zich bewust van het feit dat zij te gast zijn in het Waddengebied en hebben ze respect voor natuur en bewoners.

Ons actieplan is als volgt:

- De bewuste mindset van toeristen wordt al aangewakkerd op het moment van boeken. Er is een duidelijk verhaal dat op elke toeristische website (campings/ accommodaties/veerdienst/activiteiten) terugkomt. Namelijk: toeristen zijn te gast en de natuur en bewoners van het Waddengebied verdienen respect. Door goede marketing krijgen ze ruime mogelijkheden voor de ultieme Waddenbeleving.
- De boot naar de Waddeneilanden² dient als overgangsmoment om rust te creëren. Dit biedt de toerist de mogelijkheid om open te staan voor wat het Waddengebied te bieden heeft en nieuwsgierig te zijn om nieuwe dingen te leren. Een middel kan zijn mini-exposities in de havens en op de boot over het leven in het Waddengebied. Zoals verhalen van bewoners en informatie over de natuur.
- Toeristen kunnen meevaren op vissersboten bij de oversteek tussen eiland en vasteland. Dit zorgt voor contact tussen werkenden in het gebied en toeristen.
- Toeristen ruimen hun afval op en het gebied blijft schoon. Wanneer er wel zwerfafval is, zullen zij zich verantwoordelijk voelen dit op te ruimen. Hoe meer men weet over het gebied en de wezens die daar leven zal dit gevoel van gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel vergroten.
- Lokale producten zijn betaalbaar en toegankelijk voor toeristen. De opbrengst zorgt voor inkomen voor de inwoners die hiervan kunnen leven. Kennismaking met lokale producten inspireert om ook thuis bewuster te consumeren en lokaal te kopen.
- Campings werken samen met gidsen en zijn op de hoogte van duurzame excursies die gegeven worden. Door bewoners en toeristen elkaar te laten ontmoeten ontstaat er verbinding en begrip over het belang van een leefbaar Waddengebied.
- Lokale jongeren worden gids van het eiland en vertellen over hun leven. Dit biedt een extra beleving vanuit het toekomstperspectief en spreekt jonge reizigers meer aan.
- De eilanden worden allemaal autoluw, waardoor toeristen zich langzamer kunnen verplaatsen; middels een goed netwerk van OV-verbindingen en fietsen. Dit zorgt voor het element van vertraging en echt tot rust komen in de natuur, en lokt bewondering voor de omgeving uit. Ook bewoners hebben hier baat bij: het verkeer staat niet langer vast op drukke dagen.
- Bewust toerisme kan alleen bestaan als het in balans is met de functie wonen in het

² Dit hoofdstuk focust zich primair op het toerisme op de Waddeneilanden. Eén oplossingsrichting om de druk op de eilanden te verminderen is het verplaatsen van toerisme naar het vaste land. In het hoofdstuk 'Herpositionering van het Waddengebied' wordt hier verder op ingegaan.

Waddengebied. Daarvoor zullen ook stevige maatregelen genomen moeten worden om de bezoekersaantallen op met name de eilanden terug te dringen: minder woningen bestemd voor recreatie en meer woningen voor bewoners. Toerisme is immers afhankelijk van voldoende bewoners om de horeca, natuurorganisaties, veerdiensten, amusement en campings draaiende te houden.

Positionering Waddengebied

Het verbinden van de Waddenzeelanden³ en het reframen van het Waddengebied als totaal. De vervaging van de harde grenzen, dus ook verder reikend dan de Nederlandse grens. We zoomen in en uit, en nemen hierin Denemarken en Duitsland mee. Daarnaast willen we economie, ecologie en sociale thema's en ontwikkelingen met elkaar verbinden en niet meer los van elkaar zien.

Het is onze droom om juist vanuit en vanaf het vasteland de relatie en verbinding met de Waddeneilanden en het Waddengebied te herontdekken en herwaarderen. De infrastructuur, lokale beweging en kracht benutten en promoten van dat wat er is en dat wat er kan komen. Vanuit belevingstoerisme de economische sectoren zoals visserij en landbouw herinrichten en daarmee de dynamiek van het wad promoten.

De interacties van alle functies en 'bewoners' van het Wad is iets wat haar zo bijzonder maakt. Veel contrasten en functies maken deel uit van het grote geheel. We hebben een gedicht gemaakt om haar te beschrijven:

Denkend aan wadden,
zie ik een watermassa ademend over grote platen slib,
niets ontziend en doch vriendelijk en kalm,
en in de geweldige ruimte verzonken eilanden,
verspreid over de horizon, duingroepen, dijken,
en brede kwelders, kerken en wierden,
in een thuis voor allen,
de lucht ruikt zilt in het spiegelende licht van het wad,
waar de horizon vervaagd naar lucht, waar water komt en gaat,
en in al het geweten wordt de stem van het wad in haar eeuwige schoonheid,
gehoord en omarmt.

Wannes Lely

In het verleden was de dans met de zee al bekend. Het gevecht met het steeds maar weer komende water is iets wat we in het dagelijkse leven gezien hebben en nog zullen blijven zien. Klimaatverandering zorgt ervoor dat dit thema ook belangrijk en aanwezig blijft in de komende jaren. Het afsluiten van deze dans, en harde lijnen aanbrengen in het landschap, tussen het land en de zee heeft ons veel gebracht: veiligheid, voedselvoorziening en ruimte om te leven. In het heden zie je bijvoorbeeld nog steeds de kerken die staan op de terpen en wierden van het verleden. Kunnen we deze kenmerken en sterke punten gebruiken voor de toekomst, zonder afbreuk te doen aan de identiteit van het gebied?

We hebben beschreven dat de harde grenzen vervagen, maar wat bedoelen we hiermee? De harde grenzen tussen land en zee, geologie en provincies maar ook de harde grenzen van beroepen zullen niet zijn zoals we ze hebben gekend. Mechanismen om de mens te beschermen tegen het alsmat komende water kunnen heringericht worden, maar ook

³ Waddenzeelanden: de grenzen zijn weg, zee en land maken deel uit van het waddengebied.

traditionele beroepen gaan er anders uitzien in de nabije toekomst. Toeristische bestemmingen in het hele waddengebied zijn logistiek met elkaar verbonden en verweven en om het wad te ervaren hoef je niet meer eerst over zee.

We hebben een aantal aanbevelingen die aansluiten bij de hierboven beschreven visie, gericht op de herpositionering van het waddengebied. De aanbevelingen richten zich op zowel de ecologische, de economische als de sociale ontwikkelingen in het waddengebied.

Ecologie:

- Building with nature: harde dijken van het vasteland worden de overgangsgebieden in de dijken van de toekomst.
- Ruimte voor het wad: ruimte voor zoet- en zoutwater reservoirs.
- Ecologische systemen robuuster maken zodat ze veerkrachtiger worden, denk aan vismigratie.

Economie:

- Belevingstoerisme: boeren worden landbeheerders.
- Lokaal eten en weten: kennis delen, verbinden, lokaal voedsel.
- Promoten circulaire economie.
- Logistieke systemen richten zich weer meer op lokale behoeften.

Sociaal:

- Inclusieve participatie van de bewoners van het waddengebied.
- Sterke sociale cohesie door gemeenschappelijke taal en waarden.
- Een faciliterende overheid door medezeggenschap van bewoners.
- Trots op het gebied wordt omgezet tot dankbaarheid en ACTIES.

Wij zouden graag vooral burgerinitiatieven aangemoedigd en (financieel) gesteund zien worden. Dit betrekking op huidige bewoners maar ook nieuwe ondernemers en bewoners die zich willen vestigen in het (nieuw gepositioneerde) waddengebied. Bij nieuwe bestemmingsplannen kan nagedacht worden over wat er echt nodig is in de toekomst en welke mensen, beroepen en natuur hier baat bij hebben.

Afsluitende woorden

Tot slot delen we graag onze inspiratie ook nog in een andere vorm. In onderstaande afbeelding staan de meest gebruikte termen uit het Manifest. Het laat zien waar het zwaartepunt ligt, qua thematiek in het waddengebied (balans tussen toeristen en bewoners, jong en oud) en het belang van verbinding, betrokkenheid en samenwerken ondanks grote verschillen.

Wij nemen alle inspiratie uit de Waddenmars mee richting onze toekomst, en blijven ook graag betrokken bij alle ontwikkelingen in het waddengebied! Laten we vooral in verbinding blijven. De jeugd heeft de toekomst!